12 Talousvaliokunta

Hankintamenettelyä koskeva lainsäädäntö

HE 108/2016 vp – EV 239/2016 vp

> 4. Eduskunta edellyttää, että hallitus huomioi sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädännössä vammaisten ja vanhusten asumispalvelujen järjestämisen inhimillisellä ja asiakaslähtöisellä tavalla.

4. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 12 pykälässä säädetään yksityisten palvelujen hankinnasta ja siinä huomioon otettavista seikoista sekä vastuista ja valvonnasta näitä palveluja käytettäessä. Uusi palvelujen järjestämisen rakenne ja lainsäädännön lähtökohdat luovat edellytyksiä myös asiakkaiden tarpeita paremmin vastaaviin palveluhankintoihin.

Uusi vammaispalvelulaki, mukaan lukien soveltamisalan tarkennukset, tulivat voimaan 1.1.2025. Niin vammaispalvelujen kuin iäkkäiden henkilöiden palvelujen toimeenpanossa ja ohjauksessa on otettu huomioon asumispalveluihin liittyvät seikat. Asumisen tuen kokonaisuus on keskeinen osa uuden vammaispalvelulain mukaista palveluvalikoimaan, ja sitä on toimeenpantu sekä kirjallisin keinoin että sidosryhmätilaisuuksissa. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ylläpitää sähköistä vammaispalvelujen käsikirjaa, joka on ajantasainen lainsäädännön soveltamisen tietolähde ja toimeenpanon väline. Vuoden 2025 aikana on edelleen valmisteltu vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamista koskevat säännösmuutokset koskien elämänvaihetta koskevaa arviointia. Tarkoituksena on turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palvelujen saatavuus.

Uuden vammaispalvelulain tullessa voimaan 1.1.2025 alettiin soveltaa sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain (741/2023, valvontalaki) säännöstä henkilökohtaisen avun työnantajamallin mukaan toimivan henkilön oikeudesta tarkistaa työntekijöiden rikosrekisteriote vammaisten henkilöiden sosiaali- ja terveyspalveluissa. Valvontalain voimaantulon jälkeen sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt hankkeen, jossa arvioidaan valvontalain toimivuutta ja vaikutuksia. Lisäksi arvioidaan valvontalain muutosten sekä alemman asteisen sääntelyn tarvetta. Tavoitteena on esittää ensimmäiset lainmuutokset tämän hallituskauden aikana.

Edellä kuvatun mukaisesti sosiaali- ja terveysministeriö on ottanut sosiaali- ja terveyspalvelujen lainsäädännössä huomioon lausumassa edellytetyt asiat. Sen vuoksi asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kirsi-Maria Malmlund-Laakso, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Ylivelkaantumisen ja siitä aiheutuvien ongelmien vähentäminen

HE 230/2018 vp – EV 284/2018 vp

> 2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi pikaisesti ulosoton suojaosuusjärjestelmän ja yksityishenkilön velkajärjestelyssä velallisen maksukyvyn arvioinnissa huomioon otettavien velallisen välttämättömien elinkustannusten tason kehittämistarpeet ja valmistelee tarvittavat säädösmuutokset.

2. Oikeusministeriö asetti 12.1.2024 hankkeen (ulosottosääntelyn kehittäminen OM155:00/2023, hankeikkuna), jonka tavoitteena on uudistaa tulojen ulosmittausta koskevat ulosottokaaren säännökset mukaan lukien suojaosuutta koskeva säännös. Hankkeessa asetetun työryhmän toimikausi päättyi 31.1.2025. Työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus hankkeen tavoitteen toteuttamiseksi tarpeellisista lainsäädäntöuudistuksista. Työryhmän mietintö oli lausuntokierroksella 17.6.–29.8.2025 (Oikeusministeriön julkaisuja 2025:11, Ulosottosääntelyn kehittäminen – Työryhmän mietintö). Hankkeen valmistelua jatketaan oikeusministeriössä lausuntopalautteiden perusteella. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle kevätkaudella 2026. Ennen sitä järjestetään vielä uusi lausuntokierros esitysluonnoksesta. Yksityishenkilön velkajärjestelyssä huomioon otettaviin velallisen välttämättömiin elinkustannuksiin on tehty tasokorotus, joka tuli voimaan 1.7.2022.

Anu Vahtola, hallitusneuvos, oikeusministeriö
Mari Aalto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Vammaisten henkilöiden välttämättömän avun ja tuen kilpailuttamisen lopettaminen

KAA 2/2018 vp – EK 46/2018 vp

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto nimittää asiantuntijaryhmän, jossa ovat mukana aloitteen tekijöiden ja vammaisjärjestöjen edustajat, arvioimaan ja valmistelemaan viipymättä tarvittavat säädösmuutokset, joiden avulla turvataan vammaisten henkilöiden osallisuus ja oikeussuojakeinot heitä koskevassa päätöksenteossa. Lisäksi asiantuntijaryhmän tulee selvittää sosiaali- ja terveyspalveluja ja hankintalainsäädäntöä sekä niihin liittyvää neuvontaa ja ohjeistusta koskevat muutostarpeet sosiaali- ja terveyspalvelujen, mukaan lukien Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen, hankintojen kehittämiseksi. Tarvittavat säädösmuutokset on annettava eduskunnalle mahdollisimman pian.

1. Osallisuustyöryhmän loppuraportissa (2021) olevat seikat on otettu huomioon vammaispalveluja koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksessa. Uusi vammaispalvelulaki, tarkennetulla soveltamisalalla, tuli voimaan 1.1.2025, ja soveltamisalan tarkennukset koskien elämänvaiheeseen liittyvää arviointia tulivat voimaan 1.1.2026. Uuden lain asiakasprosessia koskevat säännökset tukevat vahvasti vammaisten henkilöiden osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja yhdenvertaisuutta. Tämän lainsäädännön osalta asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen osalta vuonna 2025 ei ole valmisteltu lainsäädännön muutoksia koskien kuntoutuspalvelujen hankintaa. Sosiaali- ja terveysministeriössä arvioidaan alkuvuoden 2026 aikana mahdollisuutta käynnistää Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen rekisteröitymismenettelyä koskevien lainsäädännön muutosten valmistelu. Alkuvuonna 2025 valmistui selvityshanke, jossa selvitettiin Kela-taksien enimmäishintasääntelyyn liittyviä kehittämistarpeita. Sairausvakuutuslain mukaisten matkakorvausten osalta Kela-taksien enimmäishintasääntelyä koskeva hallituksen esitys HE 114/2025 vp annettiin eduskunnalle syksyllä 2025. Esityksellä vakinaistettiin Kela-taksien enimmäishintasääntely. Laki tulee voimaan 1.1.2027. Vuoden 2026 aikana on vielä voimassa määräaikainen Kela-taksien enimmäishintasääntely.

Kirsi-Maria Malmlund-Laakso, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö
Kaisu Harju-Kolkka, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että vammaisten henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja osallisuutta vahvistetaan osana asiakkaan ja potilaan itsemääräämisoikeutta koskevan lainsäädännön valmistelua.

2. Sosiaali- ja terveysministeriön itsemääräämisoikeushanke perustuu Petteri Orpon hallitusohjelmaan. Kiireellisimmäksi kokonaisuudeksi virka-arviossa on tunnistettu ikääntyneiden ympärivuorokautinen palveluasuminen. Muu valmistelu on koottu itsemääräämisoikeuden vahvistamisen tiekarttaan. Kehysriihen 2024 linjausten vuoksi hankkeen lainsäädäntöä ei esitetä eduskunnalle tällä hallituskaudella. Sosiaali- ja terveysministeriö jatkaa itsemääräämisoikeushankkeen valmistelua virkakantaan perustuen oikeudellisessa tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä, jotta hankkeen lainsäädäntömuutoksia on mahdollista viedä asteittain eteenpäin heti, kun rahoituksesta seuraavaksi linjataan.

Sosiaali- ja terveysministeriön itsemääräämisoikeushankkeen seurantaryhmä on kokoontunut vuonna 2025 neljä kertaa. Seurantaryhmän perustama IMO-opastyöryhmä on kokoontunut vuonna 2025 neljä kertaa. IMO-opas hyvistä käytännöistä itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi ja rajoitustoimien ennaltaehkäisemiseksi valmistuu vuoden 2026 loppuun mennessä.

Maija Miettinen, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto selvittää ja varmistaa vammaispalvelujen tarjoamisen edellytyksiin, kuten toimitiloja koskeviin vaatimuksiin, liittyvän lainsäädännön tarkoituksenmukaisuuden ja siihen liittyvän ratkaisu- ja valvontakäytännön yhtenäisyyden palvelujen käyttäjien yhdenvertaisuuden ja palveluntarjoajien tasavertaisten kilpailuedellytysten turvaamiseksi.

3. Eduskunta hyväksyi 18.6.2025 hallituksen esityksen (HE 13/2025 vp) valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi, jolla perustetaan uusi valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto. Lupa- ja valvontavirastoon kootaan kaikki aluehallintovirastojen sekä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston Valviran tehtävät. Tavoitteena on muun muassa edistää kansalaisten ja yritysten yhdenvertaisuutta yhtenäisen lupa- ja valvontatoiminnan myötä. Uusi Lupa- ja valvontavirasto aloitti toimintansa 1.1.2026. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Maija Iles, hallitusneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitus-toiminnasta annetun lain 4 pykälän muuttaminen ja 8 pykälän väliaikainen muuttaminen

HE 57/ 2020 vp – EV 47/2020 vp

> Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti ja tarkoin valtion erityisrahoitusyhtiön vastuiden kehitysuraa ja laatii talousvaliokunnalle selvityksen sekä tarvittaessa valmistelee lainsäädäntöön muutokset, joilla varmistetaan valtuuksien tarkoituksenmukainen taso ja kehityssuunta viimeistään syysistuntokaudella 2022.

Ponnen kohteena oleva pykälä on Finnveran kokonaislainsäädäntöuudistuksen (laki valtion erityisrahoitustoiminnasta ja sen järjestämisestä 30.12.2025/1458) yhteydessä kumottu, minkä vuoksi asiassa ei ole lausuttavaa.

Inkalotta Nuotio-Osazee, hallitusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Sähkömarkkinalain ja sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain 14 pykälän muuttaminen

HE 265/2020 vp – EV 109/2021 vp

> 3. Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö seuraa lainmuutosten täytäntöönpanoa ja niiden vaikuttavuutta ja toimittaa tästä eduskunnalle selvityksen seuraavalla vaalikaudella.

3. Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa lainmuutosten täytäntöönpanon ja niiden vaikuttavuuden seuraamista.

Tatu Pahkala, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Kirjallinen vahvistusmenettely muun muassa puhelinmyynnissä ja sen vaikutukset

HE 14/2022 vp – EV 87/2022 vp

> Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistelee toimia, joilla varmistetaan riippumattoman, moniarvoisen mediakentän toimintaedellytykset ja kilpailukyky Suomessa sekä kansalaisten tasavertaiset mahdollisuudet saada luotettavaa tietoa ja sivistää itseään.

Eduskunnan talousvaliokunnalle on toimitettu 30. joulukuuta 2025 oikeusministeriössä virkatyönä laadittu selvitys puhelinmyynnin kirjallisen vahvistusmenettelyn vaikutuksista erityisesti lehtialaan. Ponsi ei aiheuta muita toimenpiteitä ministeriössä.

Marja Luukkonen Yli-Rahnasto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Kaivoslain muuttaminen

HE 126/2022 vp – EV 295/2022 vp

> 1. Eduskunta edellyttää, että kaivosluvan ja ympäristöluvan yhteensovittamista edistetään. Lupaprosessien yhteensovittamisessa tulee turvata prosessin nopeus, sujuvuus ja ennakoitavuus ympäristötavoitteita vaarantamatta.

1. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö jatkavat toimia, joiden tavoitteena on edistää ympäristöllisten lupien, mukaan lukien kaivoslain mukaisten lupien ja ympäristöluvan yhteensovittamista. Ympäristöministeriön yhden luukun lainsäädäntöhankkeen tavoitteena on ollut valtakunnallisen lupa-, ohjaus- ja valvontaviranomaisen mallissa sujuvoittaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä sekä säätää yhden luukun palvelua edistävät lait. Virasto on jo toiminnassa. Kaivoslain mukaiset luvat eivät sellaisenaan kuulu Lupa- ja valvontaviraston toimivaltaan, mutta kaivoslain mukaisten lupakäsittelyjen yhteensopivuus kokonaisuuden kanssa on pyritty varmistamaan.

Teo Kangaspunta, johtava asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö
Tia Laine-Ylijoki-Laakso, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

> 2. Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö yhteistyössä selvittävät, tulevatko kaivannaisjäteasetuksen mukaiseen jätehuoltosuunnitelmaan sisältyvät toimet riittävästi huomioiduksi jätevakuudessa ja miten jätehuoltosuunnitelma voidaan paremmin huomioida kaivoslupaprosessissa.

2. Työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö ovat päättäneet ryhtyä eduskunnan kirjelmään sisältyvästä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Ympäristöministeriössä on aloitettu helmikuussa 2023 säädösvalmisteluhanke kaivannaisjätesääntelyn ja kaivosten ympäristönsuojelulain mukaisen vakuuden kehittämiseksi. Hankkeen yhteydessä valmistui vuonna 2024 kolme selvitystyötä, joissa käsiteltiin muun muassa kaivannaisjäteasetuksen mukaisen kunnostamisvelvoitteen laajuutta sekä teollisuuspäästödirektiivin muutoksen vaikutusta kaivosten sulkemisvastuisiin. Selvitystöiden ja säädösvalmisteluhankkeen syntyneen muun materiaalin tuloksien pohjalta on valmisteltu synteesi, joka julkaistaan alkuvuodesta 2026. Lisäksi toukokuussa 2024 ilmestyi nykyisen jätevakuussääntelyn toimeenpanon tukemiseksi uusi ”Jätevakuusopas 2024 – Opas jätehuollon toimijoilta vaadittavista vakuuksista” (Ympäristöministeriön julkaisuja 2024:20). Valtioneuvosto antoi joulukuussa 2025 uuden asetuksen kaivostoiminnasta, jolla pyritään osaltaan edistämään myös lupaviranomaisten lähtökohtia arvioida vakuuksien tasoa määrittelemällä nykyistä tarkemmin säädöstasolla kaivoslain alaan kuuluvat kaivosten jälkihoitotoimenpiteet. Asetus astui voimaan vuoden 2026 alussa. Lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön laatiman ja joulukuussa 2024 julkaistun kansallisen mineraalistrategian toimenpiteissä on tunnistettu tarve kehittää kaivosten vakuusjärjestelmää huomioiden eduskunnan lausuma EV 295/2022 vp. Kaivostoimintaan kohdistuvien vakuuksien kehittäminen jatkuu työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä.

Teo Kangaspunta, johtava asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö
Tia Laine-Ylijoki-Laakso, lainsäädäntöneuvos, ympäristöministeriö

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi kaivoslain ja muun lainsäädännön kansallista turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskevan sääntelyn toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta sekä valmistelee muutosehdotukset sääntelyn kattavuuden turvaamiseksi.

3. Osana VN tutkiva -kokonaisuutta on käynnistynyt hanke kaivoslain uudistuksen vaikutusten arvioimiseksi. Tutkimuksessa on tarkoitus esittää kehitysehdotuksia lainsäädäntöön. Tutkimus on käynnistynyt syksyllä 2025 ja sen on määrä valmistua vuoden 2026 lopussa. Valtioneuvosto antoi uuden asetuksen kaivostoiminnasta, joka astui voimaan 2026 alussa. Asetuksen sääntelyä päivitettiin myös siltä osin, kun asetuksessa säädetään lupa-asiaa koskevan lausunnon pyytämisestä kansallisen turvallisuuden kannalta merkityksellisissä tilanteissa. Säännöksiä valmisteltiin yhteistyössä puolustusministeriön kanssa.

Teo Kangaspunta, johtava asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö

4. Eduskunta edellyttää, että uudistuksen toimivuutta ja vaikutuksia arvioidaan ympäristönsuojelun tason parantamisen, kaivosten toimintaedellytysten sekä paikallisen hyväksyttävyyden ja vaikuttamismahdollisuuksien osalta.

4. Osana VN tutkiva -kokonaisuutta on käynnistynyt hanke kaivoslain uudistuksen vaikutusten arvioimiseksi. Hankkeen tavoitteena on laatia tutkimus eduskunnan vastauksen EV 295/2022 vp ja hallituksen esityksen HE 126/2022 vp mukaisesti muun muassa siitä, miten kaivoslain uudistus on vaikuttanut sääntelyn toimivuuden, ympäristönsuojelun tason parantamisen, kaivosten toimintaedellytysten ja paikallisen hyväksyttävyyden sekä vaikuttamismahdollisuuksien kannalta. Lisäksi arvioinnin yhteydessä tarkasteltaisiin kaivosalaa koskevien muiden samanaikaisesti toteutettujen lainsäädäntöhankkeiden yhteisvaikutuksia. Tutkimuksessa on tältä pohjalta tarkoitus esittää kehitysehdotuksia lainsäädäntöön.

Teo Kangaspunta, johtava asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö

Kuluttajaluottoja koskeva sääntely

HE 218/2022 vp – EV 294/2022 vp

1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa tiiviisti kuluttajaluottojen korkokattoa koskevan sääntelyn vaikutuksia luottojen saatavuuteen ja hintaan sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin korkokaton laskemiseksi edelleen.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto jatkaa sellaisten toimenpiteiden ja ratkaisuvaihtoehtojen kartoittamista, jotka mahdollistavat kuluttajaluottojen alhaisen korkokaton ja kuluttajien luotonsaantimahdollisuuksien yhteensovittamisen nykyistä paremmin.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa systemaattisesti kuluttajansuojalain hyvää luotonantotapaa koskevan sääntelyn toimivuutta ja ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin kuluttajaluottojen markkinointia ja mainontaa koskevan sääntelyn ja valvonnan tehostamiseksi.

1.–3. Oikeusministeriön on tarkoitus käynnistää vuoden 2026 alkupuolella selvitystyö kuluttajaluottojen korkokattoa koskevan sääntelyn vaikutuksista luottojen saatavuuteen ja hintaan sekä hyvää luotonantotapaa koskevan sääntelyn toimivuudesta. Selvityksen arvioidaan valmistuvan keväällä 2027.

Kuluttajaluottoja koskevaa sääntelyä on hiljattain esitetty muutettavaksi uuden kuluttajaluottodirektiivin (EU) 2023/2225 täytäntöönpanemiseksi (HE 120/2025 vp; EV 152/2025 vp). Hyvää luotonantotapaa koskevassa säännöksessä eritellään jatkossa entistä tarkemmin, minkä tyyppistä markkinointia erityisesti olisi pidettävä hyvän luotonantotavan vastaisena. Kansallisesti on päädytty hyödyntämään myös jäsenvaltio-optiota, jonka perusteella voidaan

kieltää maksujen periminen ennen luottosopimuksen tekemistä. Myös luottokelpoisuuden arviointia koskevaa sääntelyä on täsmennetty direktiivin täytäntöönpanon myötä. Täsmällisempi sääntely on omiaan tukemaan luottokelpoisten kuluttajien luotonsaantimahdollisuuksia. Edelleen luottopäätösten perustaminen täsmällisempään ja oikeellisempaan tietoon on omiaan vähentämään luotonantajan luottoriskiä, mikä puolestaan voi mahdollistaa yleisesti matalamman korkotason. Mainittujen lainmuutosten on tarkoitus tulla voimaan 20.11.2026.

Sofia Aspelund, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto lisää tiedotusta sosiaalisesta luototuksesta ja edistää hyvinvointialueiden mahdollisuuksia ottaa käyttöön sosiaalista luototusta.

4. Sosiaalisesta luototuksesta annettu laki velvoittaa kaikkia hyvinvointialueita järjestämään palvelua sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin alueella esiintyvä tarve edellyttää (lakimuutos on tullut voimaan 1.8.2023). Lainsäädäntö on uudistettu siten, että luototuksen järjestäminen ei enää ole alueelle vapaaehtoista. Tätä tarkoitusta varten keväällä 2023 hyvinvointialueille myönnettiin yhteensä 9,5 miljoonaa euroa valtionavustusta sosiaalisen luototuksen luottopääomaksi.

Hallitusohjelmaan on kirjattu, että sosiaalista luototusta vahvistetaan ja sen toimeenpano siirretään Kelalle. Tämän osalta on tehty esiselvitystä virkatyönä siitä, millaisia toimenpiteitä kirjauksen toteuttamiseksi on tarkoituksenmukaisinta tehdä. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan siirtoa ei ole mahdollista toteuttaa nykyisen palvelumallin mukaisena, koska sosiaalisen luototuksen tarkoitusta ja luonnetta tulisi merkittävästi muuttaa, jolloin kyse olisi suuremmasta lainsäädäntöhankkeesta, jonka toteuttaminen edellyttää tarkkaa selvitystä toteuttamisvaihtoehdoista. Lisäksi Kelan toteutus vaatisi sosiaalihuoltoa tarkkarajaisempaa lainsäädäntöä ja mm. lisärahoitusta tietojärjestelmiin. Kelalle on myönnetty rahoitusta 2,5 miljoonaa euroa vuoden 2025 täydentävässä talousarviossa kokeiluun, jossa lääkekorvausten vuosiomavastuu jaettaisiin pienempiin osiin niin sanotulla Kela-luotolla. Kokeilun sisällöstä sekä toteuttamisesta vastaa Kela.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa vuoden 2026 aikana selvityksen sosiaalisen luototuksen käytöstä hyvinvointialueilla sekä sen suhteesta nykyiseen ylivelkaantuneille tarkoitettuun palvelujärjestelmään (ml. talous- ja velkaneuvonta). Selvityksestä ja Kelan kokeilun perusteella saatujen tietojen perusteella tehdään esitys sosiaalisen luototuksen kehittämisestä sekä levitetään hyvinvointialueiden mahdollisia vaikuttavia toimintamalleja eteenpäin.

Henna Leppämäki, erityisasiantuntija sosiaali- ja terveysministeriö

Sähköhyvityksen ja muiden tukimuotojen toimivuus

HE 324/2022 vp – EV 313/2022 vp

> 2. Eduskunta edellyttää sellaisten lainsäädännöllisten välineiden valmistelua, joilla kyetään vastaamaan kohtuuttomaan energian hintojen nousuun kuluttajille ja pk-yrityksille nyt laadittuja tukikeinoja paremmin kohdentuen poikkeuksellisessa markkinatilanteessa. Valmistelua on edistettävä työ- ja elinkeinoministeriön johdolla välittömästi.

2. Energian hintakriisin johdosta annetun EU:n määräaikaisen hätätoimia koskevan neuvoston asetuksen (EU) 2022/1854 voimassaoloaika on päättynyt 31.12.2023. Tämän jälkeen sähkön vähittäismyynnin hintojen sääntely on tullut uudelleen mahdolliseksi direktiivien (EU) 2018/2001 ja (EU) 2019/944 muuttamisesta unionin sähkömarkkinoiden rakenteen parantamisen osalta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1711 66 a artiklan nojalla. Säännös on tullut voimaan 16.7.2024. Direktiivin 66 a artiklan mukaan sähkön vähittäishintojen sääntely on mahdollista EU:n neuvoston julistaman sähkön hintakriisin aikana. Muulloin sähkön hinnan on sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 5 artiklan mukaan perustuttava kysyntään ja tarjontaan.

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus varautuu asettamaan sähkön vähittäismyynnin hintoja väliaikaisesti sääntelyyn sähkömarkkinoiden poikkeuksellisen hintakriisin aikana. Työ- ja elinkeinoministeriö on aloittanut sähkömarkkina-direktiivin 66 a artiklan täytäntöönpanoon liittyvän hallituksen esityksen valmistelun. Hallituksen esitykseen on tarkoitus sisällyttää direktiivin 66 a artiklan mukainen säännöstö, joka mahdollistaa sähkön vähittäishintojen sääntelyn sähkön hintakriisin aikana. Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026.

Tatu Pahkala, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Rahanpesusääntelyn aiheuttamien negatiivisten vaikutusten ehkäiseminen ja ennakkovaikuttaminen tilanteen parantamiseksi

HE 323/2022 vp – EV 311/2022 vp

> Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy konkreettisiin toimiin rahanpesusääntelyn kansalaisjärjestöille, yhdistyksille ja pienille yrityksille aiheuttamien negatiivisten vaikutusten ehkäisemiseksi ja panostaa aktiiviseen ja pitkäjänteiseen ennakkovaikuttamiseen EU:n tasolla ja muilla kansainvälisillä foorumeilla tilanteen parantamiseksi.

Valtiovarainministeriön ja sisäministeriön asettamalle kansalliselle rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisen viranomaisyhteistyöryhmälle perustettiin helmikuussa 2022 NPO-alatyöryhmä (NPO, Non-profit organisation eli voittoa tavoittelematon organisaatio. Joulukuussa 2022 sisäministeriö asetti Rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjunta ja voittoa tavoittelemattomat toimijat -hankkeen, jolla korvattiin NPO-alatyöryhmä hankkeen toimikauden ajaksi. Hankkeen tavoitteena oli muun muassa päivittää kansallinen arvio NPO-sektoria koskevista rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskeistä sekä laatia sääntely/säädösmuutostarpeista arviomuistio vuoden 2024 aikana. Hankkeessa valmisteltiin kansallinen NPO-sektorin rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen riskiarvio. Viranomaisyhteistyöryhmän NPO-alatyöryhmä on jatkanut toimintaansa vuoden 2025 alusta lähtien sisäministeriön NPO-hankkeen päätyttyä ja valmistellut NPO-riskiarvioon liittyvää toimintasuunnitelmaa, joka on tarkoitus julkaista keväällä 2026.

Uudessa EU:n rahanpesusääntelyssä, jonka soveltaminen alkaa pääosin vuonna 2027, on kiinnitetty huomiota derisking- ja financial inclusion -ilmiöihin ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämissääntelyn ei-toivottujen seurausten torjumiseen. Maailmanlaajuinen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastainen toimintaryhmä, (FATF, Financial Action Task Force), on muuttanut suosituksiaan sen varmistamiseksi, että toimet, joilla NPO-sektoria suojellaan rahanpesulta ja terrorismin rahoittamiselta, ovat kohdennettuja ja oikeasuhteisia ja että FATF-suositusten soveltaminen ei johda kansalaisyhteiskunnan tukahduttamiseen. Muutoksilla pyritään edistämään taloudellista osallisuutta ja osallistamista ja rahanpesun estämistoimien oikeasuhtaisuutta sekä kannustamaan yksinkertaistettujen asiakkaan tuntemistoimenpiteiden käyttöä. Edellä mainitut asiat on huomioitu myös valtiovarainministeriön 10.5.2024 asettamassa rahanpesulainsäädännön kokonaisuudistusta koskevassa säädöshankkeessa (VM053:00/2024), jossa implementoidaan EU-sääntely ja tehdään muita kansainvälisistä velvoitteista tai kansallisista tarpeista johtuvia muutoksia sääntelyyn. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2026 eduskunnalle.

Valtiovarainministeriössä laadittiin virkatyönä peruspankkipalveluita ja luottolaitoslainsäädäntöä käsittelevä arviomuistio, joka julkaistiin 1.3.2024 ja jossa käsiteltiin peruspankkipalveluiden saatavuutta myös rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan sääntelyn näkökulmasta. Arviomuistion perusteella valtiovarainministeriö asetti ajalle 31.10.2024–31.12.2025 peruspankkipalvelutyöryhmän (VM145:00/2024) jatkovalmistelemaan lainsäädäntömuutoksia, joiden avulla peruspankkipalveluiden saatavuutta ja käytettävyyttä voitaisiin parantaa. Työryhmä luovutti mietintönsä 23.1.2026, ja se on lausuntokierroksella 8.3.2026 saakka. Poliittisista linjauksista riippuen työryhmän ehdotukset on mahdollista toteuttaa lainsäädäntömuutoksin vielä tämän hallituskauden aikana.

Elina Rantakokko, lainsäädäntöneuvos, yksikön päällikkö, valtiovarainministeriö

Lunastuslain uudistus

HE 21/2023 vp – EV 44/2023 vp

> Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi lunastuslain uudistuksen, jolla omaisuuden suojaa vahvistetaan muun muassa korottamalla lunastuskorvauksia.

Lunastuslain korvausperusteet on uudistettu pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti. Asiaa koskeva hallituksen esitys HE 218/2024 vp annettiin eduskunnalle 30.1.2025 ja eduskunta hyväksyi lait 18.6.2025. Lait ovat tulleet voimaan 1.8.2025.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Jari Salila, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Sähkön hinta kuriin

KAA 4/2023 vp – EK 17/2024 vp

> 1. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiirehtii hallitusohjelmaan sisältyviä toimenpiteitä, jotka sujuvoittavat ja nopeuttavat puhtaan sähkön tuotannon hankkeiden viranomaisprosesseja ympäristötavoitteet huomioon ottaen.

1. Puhtaan sähkön tuotannon hankkeiden viranomaisprosessien kehittäminen tapahtuu keskeisiltä osiltaan hallituksen lupamenettelyiden ja niihin liittyvien lupahallinnon kehittämisen hankkeiden yhteydessä.

Ympäristöministeriössä on valmisteltu ns. yhden luukun palvelujen hanketta hallitusohjelman mukaisen lupareformin edistämiseksi. Hankkeessa kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistetään keskeisiä valtion ympäristöhallinnon uudistukseen ja ns. yhden luukun mallin toteuttamiseen liittyviä hallitusohjelman kirjauksia. Tavoitteena on yhden valtakunnallisen toimivallan omaavan lupa- ja valvontaviranomaisen mallissa sujuvoittaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä erityisesti puhtaan siirtymän edistämiseksi. Hankkeessa on valmisteltu useampia hallituksen esityksiä, kuten esitys laiksi eräiden ympäristöasioiden käsittelystä Lupa- ja valvontavirastossa sekä esitys uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain muuttamisesta. Esitys (HE 41/2025 vp) on annettu eduskunnalle 30.4.2025, ja eduskunnan vastaus EV 75/2025 vp on toimitettu 19.6.2025. Laki on tullut voimaan 1.1.2026.

Valtiovarainministeriön vastuulla olevassa valtion aluehallinnon uudistukseen liittyvässä Lupa- ja valvontaviraston toimeenpanossa perustettu uusi Lupa- ja valvontavirasto on aloittanut toimintansa 1.1.2026. Lupa- ja valvontavirastoon on koottu aluehallintovirastojen ja Valviran sekä ELY-keskusten ympäristövastuualueiden tehtäviä. Uudistuksen myötä ympäristöhallinnon viranomaisrakennetta muutettiin siten, että valtion lupa- ja valvontatehtävät kuuluvat yhdelle samalle viranomaiselle, jolla on valtakunnallinen toimivalta.

Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevan energialainsäädännön osalta keskeisin uudistushanke on ollut talousvyöhykkeen merituulivoiman edistämistä koskeva hanke. Tätä koskeva hallituksen esitys eduskunnalle laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 147/2024 vp) on annettu eduskunnalle 3.10.2024 ja eduskunnan vastaus EV 165/2024 vp on toimitettu 16.12.2024. Lait ovat tulleet voimaan 1.1.2025.

Toinen työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla oleva merkittävä energialainsäännön lupamenettelyitä koskeva hanke käsittelee sähkömarkkinalain suurjänniteverkkojen ja -johtojen sääntelyä. Työ- ja elinkeinoministeriön asettama Suurjänniteverkkotyöryhmä luovutti ehdotuksensa ministeriölle 18.12.2024. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 pykälän muuttamisesta (HE 45/2025 vp) annettiin eduskunnalle 8.5.2025. Lait ovat tulleet voimaan 1.1.2026.

Pääministeri Orpon hallituksen aikana työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolle on palkattu kaksi uutta henkilöä lunastuslupien käsittelyyn, mikä on lisännyt lupakäsittelijöiden määrän yhdestä kolmeen. Tämä nopeuttaa lunastuslupien valmistelua valtioneuvostossa.

Tatu Pahkala, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tuo viipymättä eduskuntaan esityksen sähkön vähittäismyynnin hintojen väliaikaisesta sääntelytoimivaltuudesta sähkömarkkinoiden poikkeuksellisen hintakriisin aikana EU-sääntely huomioon ottaen.

2. Energian hintakriisin johdosta annetun EU:n määräaikaisen hätätoimia koskevan neuvoston asetuksen (EU) 2022/1854 voimassaoloaika on päättynyt 31.12.2023. Tämän jälkeen sähkön vähittäismyynnin hintojen sääntely on tullut uudelleen mahdolliseksi direktiivien (EU) 2018/2001 ja (EU) 2019/944 muuttamisesta unionin sähkömarkkinoiden rakenteen parantamisen osalta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2024/1711 66 a artiklan nojalla. Säännös on tullut voimaan 16.7.2024. Direktiivin 66 a artiklan mukaan sähkön vähittäishintojen sääntely on mahdollista EU:n neuvoston julistaman sähkön hintakriisin aikana. Muulloin sähkön hinnan on sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiivin 2012/27/EU muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/944 5 artiklan mukaan perustuttava kysyntään ja tarjontaan.

Pääministeri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus varautuu asettamaan sähkön vähittäismyynnin hintoja väliaikaisesti sääntelyyn sähkömarkkinoiden poikkeuksellisen hintakriisin aikana. Työ- ja elinkeinoministeriö on aloittanut sähkömarkkinadirektiivin 66 a artiklan täytäntöönpanoon liittyvän hallituksen esityksen valmistelun. Hallituksen esitykseen on tarkoitus sisällyttää direktiivin 66 a artiklan mukainen säännöstö, joka mahdollistaa sähkön vähittäishintojen sääntelyn sähkön hintakriisin aikana. Tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2026.

3. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto toimii aktiivisesti EU:ssa sähkön tukkumarkkinoiden markkinamallin kehittämiseksi nykyistä ennustettavammaksi ja oikeudenmukaisemmaksi sekä edistää tukkumarkkinoiden hintakaton alentamista.

3. EU:n sähkömarkkinamallia on täydennetty edellä mainitulla direktiivillä (EU) 2024/1711 sekä asetusten (EU) 2019/942 ja (EU) 2019/943 muuttamisesta unionin sähkömarkkinoiden rakenteen parantamisen osalta annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2024/1747. Molemmat säädökset ovat tulleet voimaan 16.7.2024. Ympäristö- ja ilmastoministeri sekä työ- ja elinkeinoministeriön virkamiehet ovat direktiivin valmistelun yhteydessä aktiivisesti pitäneet esillä sähkön vuorokausimarkkinan (Day ahead -markkina) teknisen hintakaton alentamista hallitusohjelman mukaisesti. Säädöksiin ei kuitenkaan sisällytetty muutoksia tukkumarkkinoita koskevaan ”Vain energia (Energy only)”-markkinamalliin. Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa työtä tukkumarkkinoiden hintakaton alentamiseksi, mutta tässä vaiheessa EU:n sähkömarkkinamallin avaaminen nopealla aikataululla vaikuttaa epätodennäköiseltä.

4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto kiirehtii kapasiteettimekanismin valmistelua sähkön perus- ja säätövoiman tuotantokapasiteetin lisäämiseksi tavalla, joka ei aiheuta valtiolle kohtuuttomia kustannuksia tai hidasta investointeja puhtaaseen sähköntuotantoon.

4. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa on linjattu tavoitteeksi, että Suomessa riittää sähköä kohtuulliseen hintaan myös tuulettomien pakkasjaksojen aikana. Hallitus edistää sähkö- ja lämpövarastojen rakentamista myös lyhytaikaisten kulutusjoustojen saamiseksi. Lisäksi hallitusohjelman mukaan joustavaa tuotantoa ja kulutusta sovitetaan yhteen sekä parannetaan järjestelmäintegraatiota ja joustoja varastointiratkaisuin.

Edellä mainitussa asetuksessa (EU) 2024/1747 jäsenvaltioille säädetään velvollisuus asettaa fossiilitonta joustavuutta koskeva ohjeellinen tavoite (19 e-h artiklat). Tavoite on asetettava joustotarvetta koskevan selvityksen perusteella. Asetuksen mukaan tavoitteen saavuttamiseksi jäsenvaltioissa voidaan ottaa käyttöön fossiilittoman jouston tukijärjestelmä.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti työryhmän laatimaan ehdotuksen asetuksen mukaisen fossiilittoman jouston tukimekanismin luomiseksi. Työryhmän luovutti ehdotuksensa ministeriölle 2.6.2025. Työn perusteella on aloitettu keskustelut Euroopan komission kilpailupääosaston kanssa tuen yksityiskohdista. Keskustelut ovat olleet hyvin yksityiskohtaisia, ja työ- ja elinkeinoministeriö on joutunut teettämään tämän johdosta lisäselvityksiä kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:llä. On epäselvää, onko komission tulkinnan perusteella fossiilittoman jouston tukimekanismista saatavissa toimivaa työkalua Suomen tarpeisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa vaihtoehtoisten mallien kartoittamista.

Työ- ja elinkeinoministeriön on tarkoitus selvittää varsinaisia kapasiteettimekanismeja fossiilittoman jouston tukimekanismin valmistelun edistymisen sen mahdollistaessa. Ministeriö teettää parhaillaan AFRY Management Consulting Oy:llä selvitystä ydinenergian tuotannon edistämisen vaihtoehdoista, kustannuksista ja sähkömarkkinavaikutuksista. Työ pitäisi valmistua helmikuun loppuun mennessä. Lisäksi ministeriö seuraa aktiivisesti Ruotsissa ja Virossa tehtävää valmistelua.

5. Eduskunta edellyttää, että sähkön kulutusjoustoa edistetään muun muassa mahdollistamalla niin sanottu itsenäinen aggregaattori, joka yhdistää sähkönkäyttäjien kuormia tai tuottamaa sähköä tarjottavaksi sähkömarkkinoilla.

5. Itsenäisen aggregaattorin toiminnan mahdollistavat lainmuutokset on saatettu voimaan sähkömarkkinalain muuttamisesta annetulla lailla (497/2023). Laki on tullut voimaan 1.6.2023.

Fingrid Oyj:n työryhmä selvitti itsenäisten aggregaattorien toiminnan mahdollistavia järjestelmämuutoksia ja toimitti työ- ja elinkeinoministeriölle arvionsa ministeriön toimeksiannon mukaisesti 28.3.2025.

Euroopan komissio on tuomassa ehdotustaan delegoiduksi säädökseksi kulutusjoustosta vuoden 2026 aikana. Delegoitu säädös tulee käsittelemään myös itsenäisen aggregoinnin keskeisiä kysymyksiä. Päällekkäisen työn välttämiseksi työ- ja elinkeinoministeriön on tarkoitus aloittaa itsenäisiä aggregaattoreita koskevan valtioneuvoston asetuksen valmistelu delegoidun säädöksen antamisen jälkeen, arviolta loppuvuodesta 2026. Asetuksen täytäntöönpano edellyttää siirtymäaikaa.

> 6. Eduskunta edellyttää, että sähkön hintapiikkien hillitsemiseksi arvioidaan, vuoropuhelussa yhteiseen sähkömarkkinaan kuuluvien maiden kanssa, toisen tarjouskierroksen (second auction) malli, jossa tarjoukset uusitaan tiettyjen raja-arvojen ylityttyä tai alituttua, sekä edistetään sen käyttöönottoa.

6. Sähkön vuorokausimarkkinoiden toisesta huutokauppakierroksesta tai markkina-osapuolten virheellisten tarjousten ehkäisemiseen tai korjaamiseen liittyvistä muista menettelytavoista ei ole unionin lainsäädäntöä, vaan toisia huutokauppakierroksia on otettu käyttöön pörssien, toimialan ja sääntelyviranomaisten yhteistyönä Keski-Euroopassa ja Baltian maissa.

Eurooppalaiset sähköpörssit järjestivät vuodenvaihteessa 2023–2024 julkisen kuulemisen toisen huutokauppakierroksen järjestämisen poistamisesta. Pörssien mukaan markkina-aikajakson lyheneminen 15 minuuttiin tulee vaikeuttamaan eurooppalaisen markkina-laskennan toteuttamista tavoiteajassa ja voi johtaa jopa laskennan epäonnistumiseen. Tällöin toisen huutokauppakierroksen toteuttaminen olisi mahdotonta. Pörssit toivat lausuntopyynnössään myös esiin, että toisen huutokauppakierroksen jälkeen markkinoiden lopputulos on muuttunut monesti myös huonommaksi. Julkinen kuuleminen päättyi 15.1.2024. Nimitettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden (sähköpörssien) markkinoiden kytkennän ohjausryhmä (Market Coupling Steering Committee) on kertonut julkisuuteen kesäkuussa 2024, että julkisessa kuulemisessa saatujen huomautusten perusteella nimitetyt sähkömarkkinaoperaattorit ovat päättäneet poistaa toisen huutokauppakierroksen käytöstä ja julkistaa uudet turvajärjestelyt tarjousvirheiden varalta. Baltian tarjousalueilla toisen huutokauppakierroksen käyttöä jatketaan kuitenkin siihen saakka, kun tarjousalueet siirtyvät 15 minuutin markkina-aikajaksoon.

Energiavirasto on selvittänyt sähköpörssissä Suomen tarjousalueelle 23.11.2023 annettua virheellistä tarjousta sekä sen vaikutuksia markkinoiden toimintaan ja eri markkinaosapuolille. Energiaviraston katsoi 11.12.2025 antamassa päätöksessään, että sähkön vuorokausimarkkinoille jätetyn virheellisen tarjouksen yhteydessä

on toimittu huolimattomasti ja aiheutettu huomattavia markkinavaikutuksia energian tukkumarkkinoille, sekä rikottu energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1227/2011 (REMIT-asetus) 5 artiklan kieltoa manipuloida markkinoita.

Suomen, Ruotsin, Tanskan ja Norjan sääntelyviranomaiset ovat tehneet edellä mainitun tutkinnan yhteydessä tekemiensä havaintojen perusteella heinäkuussa 2024 komissiolle yksityiskohtaisen lainsäädäntöaloitteen kapasiteetin jakamista ja ylikuormituksen hallintaa koskevien suuntaviivojen vahvistamisesta annetun komission asetuksen (EU) 2015/1222 (CACM) muuttamiseksi. Lainsäädäntöaloitteessa CACM:iin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joilla varmistetaan, että 1) markkinaosapuolilla on tarjousten eheyden varmistamiseksi tarvittavat järjestelmät ja rutiinit ja, että 2) nimitetyillä sähkömarkkina-operaattoreilla on tarvittavat järjestelmät ja rutiinit saapuvien tarjousten oikeellisuuden todentamiseksi ennen tarjouskirjansa lähettämistä markkinoiden yhteenliittäjälle (market coupling operator).

Toisen huutokauppakierroksen käyttöönotosta tai osapuolten virheellisten tarjousten ehkäisemiseen tai korjaamiseen liittyvistä muista menettelytavoista ei käytännössä voida päättää kansallisesti, vaan asiaa on ajettava joko pohjoismaisena yhteistyönä sääntelyviranomaisten, sähköpörssien ja ministeriöiden yhteistoimin tai pyrkimällä vaikuttamaan komissioon, jotta se tekisi asiaa koskevan lainsäädäntöaloitteen. Työ- ja elinkeinoministeriö ei pidä toisen huutokauppakierroksen käyttöönottamista koskevaa vaihtoehtoa realistisena, koska nimitetyt sähkömarkkinaoperaattorit ovat vastikään päättäneet luopua toisista huutokauppakierroksista. Komissio on antanut ehdotuksen CACM:n uudistamisesta vuoden 2025 puolivälissä ja muutoksista neuvotellaan parhaillaan. Työ- ja elinkeinoministeriö on painottanut neuvotteluissa puuttumista ilmeisen virheellisiin tarjouksiin.

> 7. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin kansallisesti sähkömarkkinoiden toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseksi ja kaiken tarvittavan markkina- ja kulutusinformaation saattamiseksi tutkijoiden käyttöön sekä edistää tiedon saatavuutta EU:n tasolla.

7. Markkinatiedon avoimuutta säännellään energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011 (REMIT-asetus). Energian tukkumarkkinoiden markkinatiedon kerääminen on järjestetty kattavasti asetuksen perusteella. Asetuksen mukaan valvontaviranomaiset saavat käyttöönsä kaiken valvonnassa tarvittavan markkinadatan. Asetuksen 12 artiklan 2 kohdan mukaan markkinatiedon luovutuksesta päättää Euroopan energia-alan sääntely-viranomaisten yhteistyövirasto (ACER), ei kansallinen sääntelyviranomainen. Energiavirasto ei asetuksen mukaan ole oikeutettu luovuttamaan markkinatietoa tutkimuskäyttöön. Tutkijoiden tulee tehdä luovutuspyyntö ACER:lle.

REMIT-asetus ei mahdollista kansallista sääntelyä, jolla poikettaisiin asetuksen perusteella kerätyn markkinatiedon luovuttamista koskevista säännöksistä. Työ- ja elinkeinoministeriö tulee huomioimaan eduskunnan ponnen valtioneuvoston kantojen muodostamisessa, kun REMIT-asetusta seuraavan kerran uudistetaan.

Työ- ja elinkeinoministeriö aikoo valmistella yhdessä Fingrid Datahub Oy:n, Energiaviraston ja Tilastokeskuksen kanssa toimenpiteitä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikössä olevien kulutustietojen saamiseksi tarkemmalla jaottelulla tutkijoiden käyttöön. Tällä hetkellä Tilastokeskuksesta on saatavilla ainoastaan kuukausitason tietoja.

> 8. Eduskunta edellyttää, että sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoiden valvontaa sekä viranomaisten yhteistyötä tehostetaan nykyisestä. Toimivaltaisten viranomaisten resurssien pitää olla sillä tasolla, että . mahdolliset väärinkäytökset pystytään tunnistamaan ja niihin puuttumaan.

8. Energiavirasto on saanut viime vuosina runsaasti EU-sääntelyyn liittyviä lisätehtäviä. Hallitus on päättänyt julkisen talouden suunnitelman kehysriihessä keväällä 2024, että EU-säädösten toimeenpano hoidetaan nykyisillä resursseilla. Energiavirasto ja Kilpailu- ja kuluttajavirasto ovat laatineet vuonna 2024 osana työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaa omat säästösuunnitelmansa.

Työ- ja elinkeinoministeriö jatkaa valtion talousarvioprosessin puitteissa ponnistelujaan Energiaviraston ja Kilpailu- ja kuluttajaviraston resurssien vahvistamiseksi.

Tatu Pahkala, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Laki fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

HE 119/ 2024 vp – EV 169/2024 vp

> Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa päästöoikeuden hintatason kehittymistä sekä valmistelee erilaisia kompensointiratkaisuja vastaamaan tilanteeseen, jossa päästöoikeuden hinta nostaa polttoaineiden hintaa kohtuuttomasti.

Kaupankäynti johdannaisilla on ollut mahdollista toukokuusta 2025 alkaen. Johdannaiskauppojen määrän ollessa vähäinen ei hintatasoa voida ennustaa luotettavasti. EU:n tasolla hintaa koskeva keskustelu on käynyt vilkkaana ja päästökaupan hinnoittelua on lykätty vuodella eteenpäin käynnistymään vuonna 2028. Komissio on antanut 27.11.2025 esityksen markkinavakausvarannon muuttamisesta. Esityksellä pyritään vahvistamaan mekanismeja, joiden myötä hillitään päästöoikeuden hinnan kasvua. Lisäksi komissio on ehdottanut

muutettavaksi päästökaupan huutokauppa-asetusta siten, että huutokaupat käynnistyisivät etupainotteisesti vuotta aikaisemmin. Muutosta perustellaan mahdollisuudella saada tietoa tulevasta hintatasosta aikaisemmin. Komissio on ilmoittanut antavansa vuoden 2026 aikana muita päästöoikeuden hintaan liittyviä esityksiä. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa esitysten vaikutusta sekä arvioi tarvetta kansallisille toimenpiteille.

Eleonoora Eilittä, johtava asiantuntija, työ- ja elinkeinoministeriö

Vesilupaprosessin sujuvoittaminen merituulivoiman osalta

HE 147/2024 vp – EV 165/2024 vp

> Eduskunta edellyttää, että hallitus kehittää vesilupaprosessia nykyistä sujuvammaksi myös merituulivoiman osalta.

Oikeusministeriössä ei ole tällä hetkellä osoitettavissa resursseja tätä hanketta koskevaan lainvalmisteluun.

Jari Salila, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Valtioneuvoston selonteko teollisuuspolitiikasta

VNS 1/2025 – EK 30/2025 vp

> Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa vuoden 2026 loppuun mennessä eduskunnalle selvityksen teollisuuspoliittisen selonteon painopisteiden mukaisten toimenpiteiden etenemisestä sekä niiden rahoituksesta.

Hallitus antoi 27.3.2025 eduskunnalle valtioneuvoston selonteon teollisuuspolitiikasta, joka perustuu työ- ja elinkeinoministeriön johdolla yhteistyössä sidosryhmien kanssa laadittuun teollisuuspoliittiseen strategiaan. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa teollisuuspoliittisen selonteon mukaisten toimenpiteiden etenemistä ja antaa eduskunnan edellyttämän selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä.

Antti Valle, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö

Sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 pykälän muuttaminen

HE 45/2025 vp – EV 86/2025

> Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa huolellisesti sähköverkonhaltijan kehittämis- ja liittämisvelvollisuuden ja muun sähköverkkosääntelyn vaikutuksia verkkoon pääsyn sekä puhtaan siirtymän investointien ja teollisuuden kannalta ja ryhtyy tarvittaessa toimiin sääntelyn parantamiseksi.

Lait sähkömarkkinalain muuttamisesta (933/2025) ja maakaasumarkkinalain 12 ja 96 pykälän muuttamisesta (934/2025) ovat tulleet voimaan 1.1.2026. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa huolellisesti sähköverkonhaltijan kehittämis- ja liittämisvelvollisuuden ja muun sähköverkkosääntelyn vaikutuksia verkkoon pääsyn sekä puhtaan siirtymän investointien ja teollisuuden kannalta.

Tatu Pahkala, teollisuusneuvos, työ- ja elinkeinoministeriö